

Proměna participace v rodině v souvislosti s odchodem do důchodu

Marcela Petrová Kafková

Fakulta sociálních studií
Masarykova univerzita
kfkv@seznam.cz

Stárnutí a rodina

- ▶ Participace v rodině jako důležitá (i když opomíjená) součást aktivního stárnutí
- ▶ Aktivní stárnutí klíčovou reakcí na probíhající změny ve společnosti (individualizace, omezování sociálního státu, stárnutí populace)
- ▶ rodina nejdůležitějším zdrojem podpory stárnoucím

Koncept aktivního stárnutí (WHO 2002)

- ▶ proces co nejlepšího využití příležitostí pro zdraví, participaci a bezpečnost ke zlepšení kvality života lidí v průběhu stárnutí
- ▶ Aktivní = pokračující participace ve všech oblastech života, tedy v oblasti společenské, ekonomické, kulturní, duchovní i občanské, ne jen na schopnost fyzické aktivity či participace na trhu práce

Rodinná odpovědnost

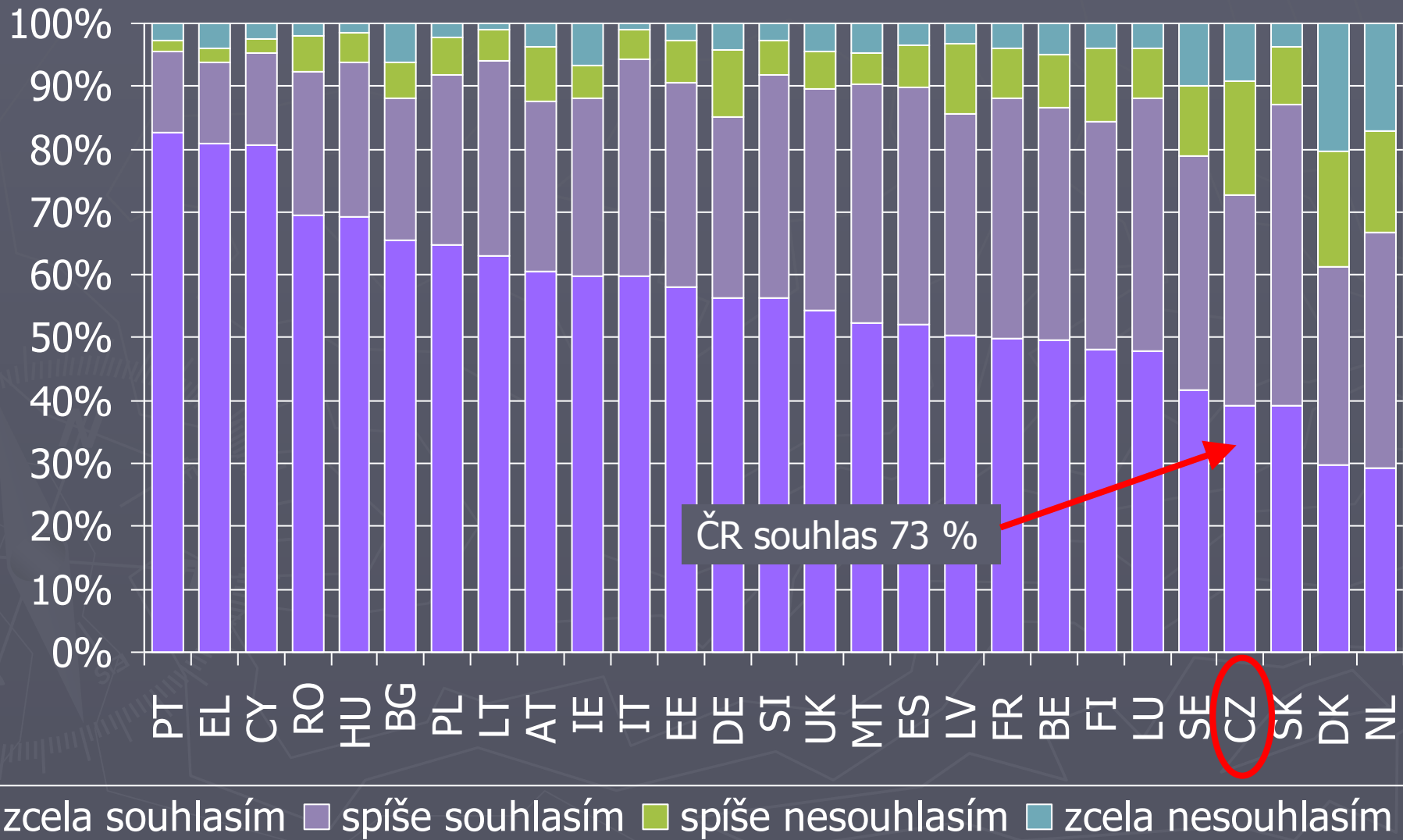
- ▶ Mezigenerační solidarita – rozmanitý, mnohadimenzionální konstrukt vztahů dospělých dětí a jejich rodičů
- ▶ Bengtson a Roberts (1991)
- ▶ 6 dimenzí mezigenerační solidarity
 - normativní
 - normy či očekávání závazku vůči rodině
 - síla závazku vykonávat rodinné role a uspokojovat rodinné povinnosti

Proměna podoby rodiny

- ▶ Výrazné prodloužení koexistence dvou dospělých generací (Stein et al 1998)
- ▶ Vedle sebe žije více generací s méně členy (demografická struktura rodiny tvar bidla – Bengtson 1991)
- ▶ Zvyšující se rozrůzněnost rodinných forem
- ▶ Nárůst významu mezigeneračních vztahů (Bengtson 2001)
- ▶ Vazba nukleární rodiny na širší významná (studie z VB Willmott a Young 1960, Townsend 1957 či Rosser a Harris 1965)
- ▶ Silná závislost mladé rodiny na širší rodině v českém prostředí před rokem 1989 (Možný 1991, 1999, 2004)

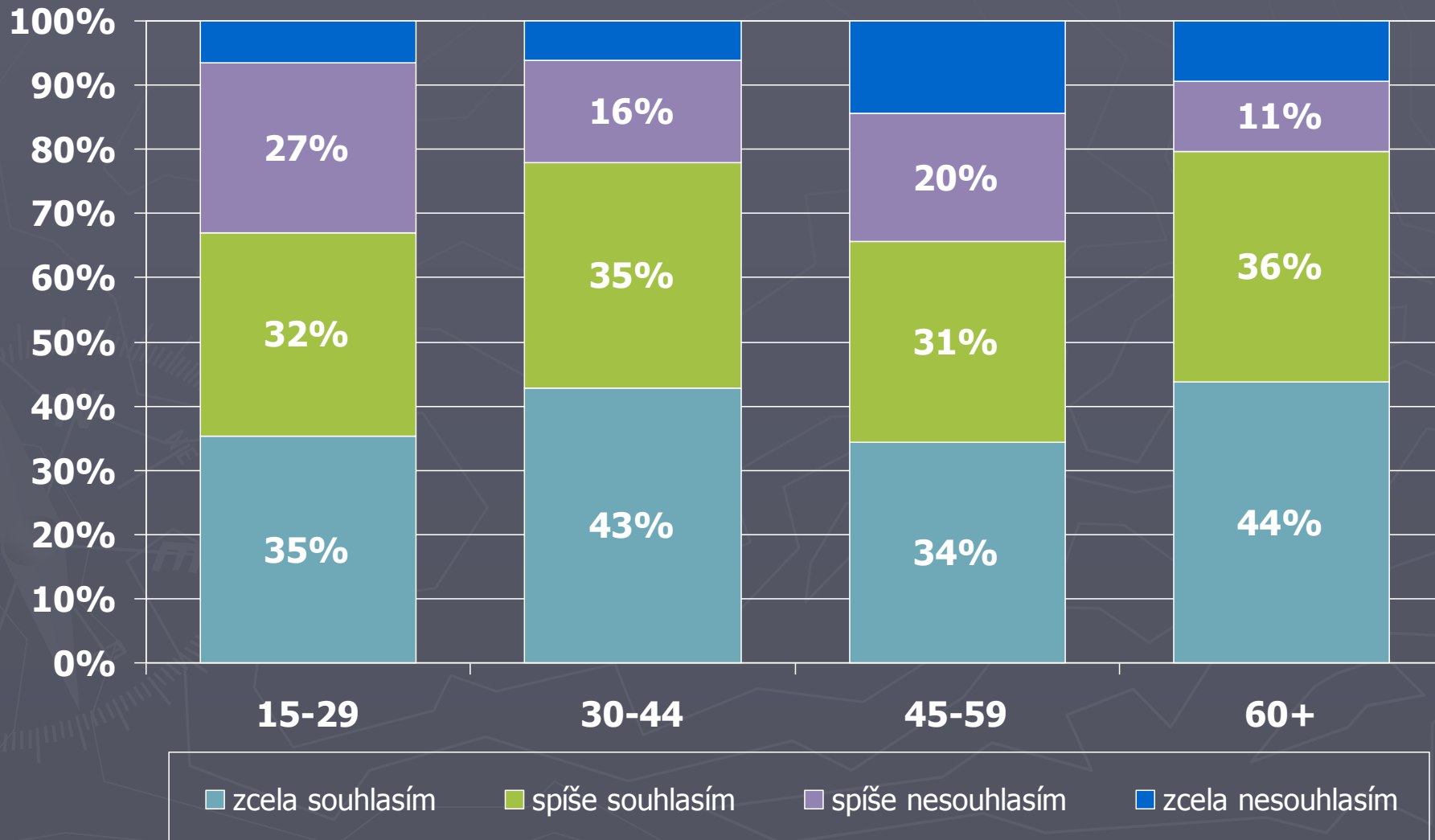
Pomoc (pra)rodičů je pro mladé lidi, kteří zakládají vlastní domácnost důležitá

(Eurobarometr, Mezigenerační solidarita, 2009)

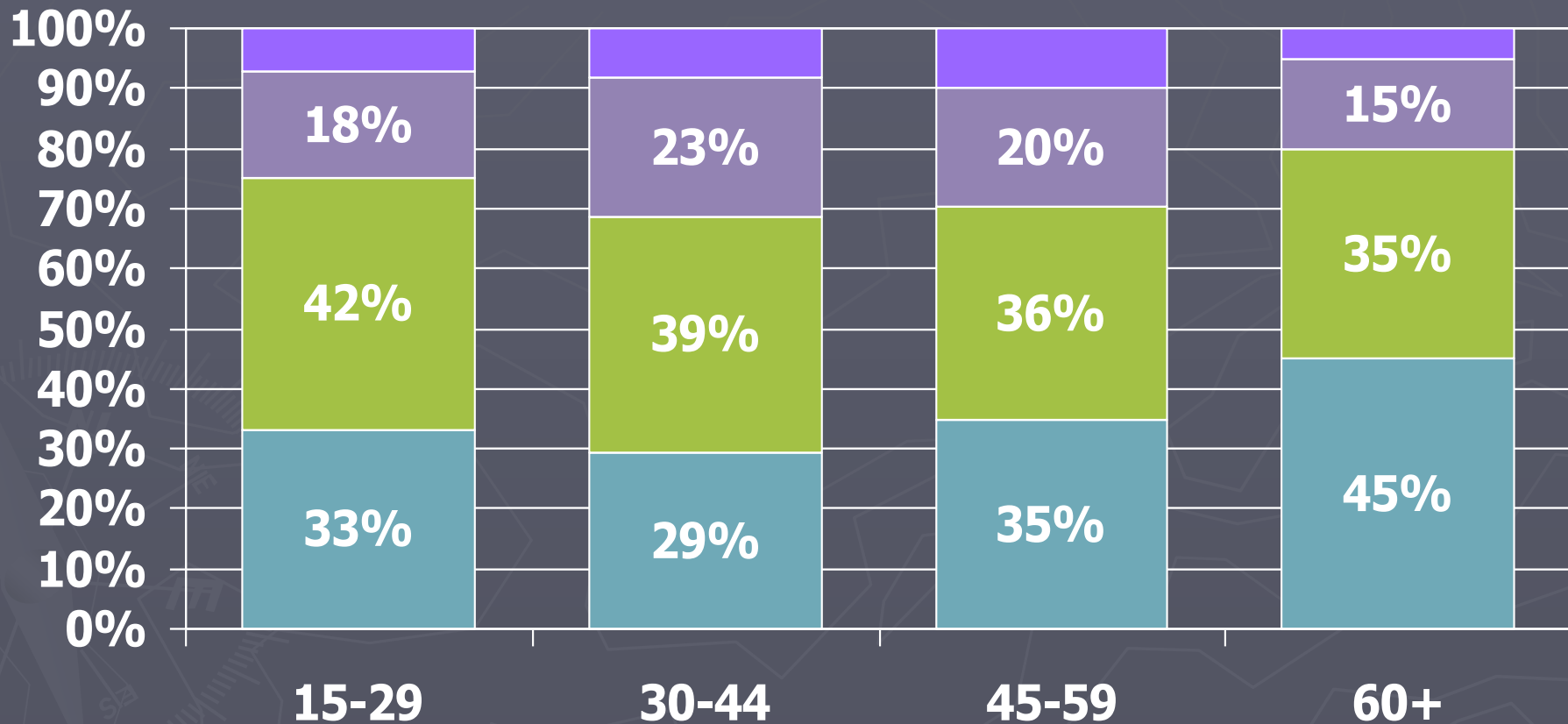
Pomoc (pra)rodičů je pro mladé lidi, kteří zakládají vlastní domácnost důležitá

(Eurobarometr, Mezigenerační solidarita, 2009)

Přínos starších lidí pomáhajících rodině je nedoceněný

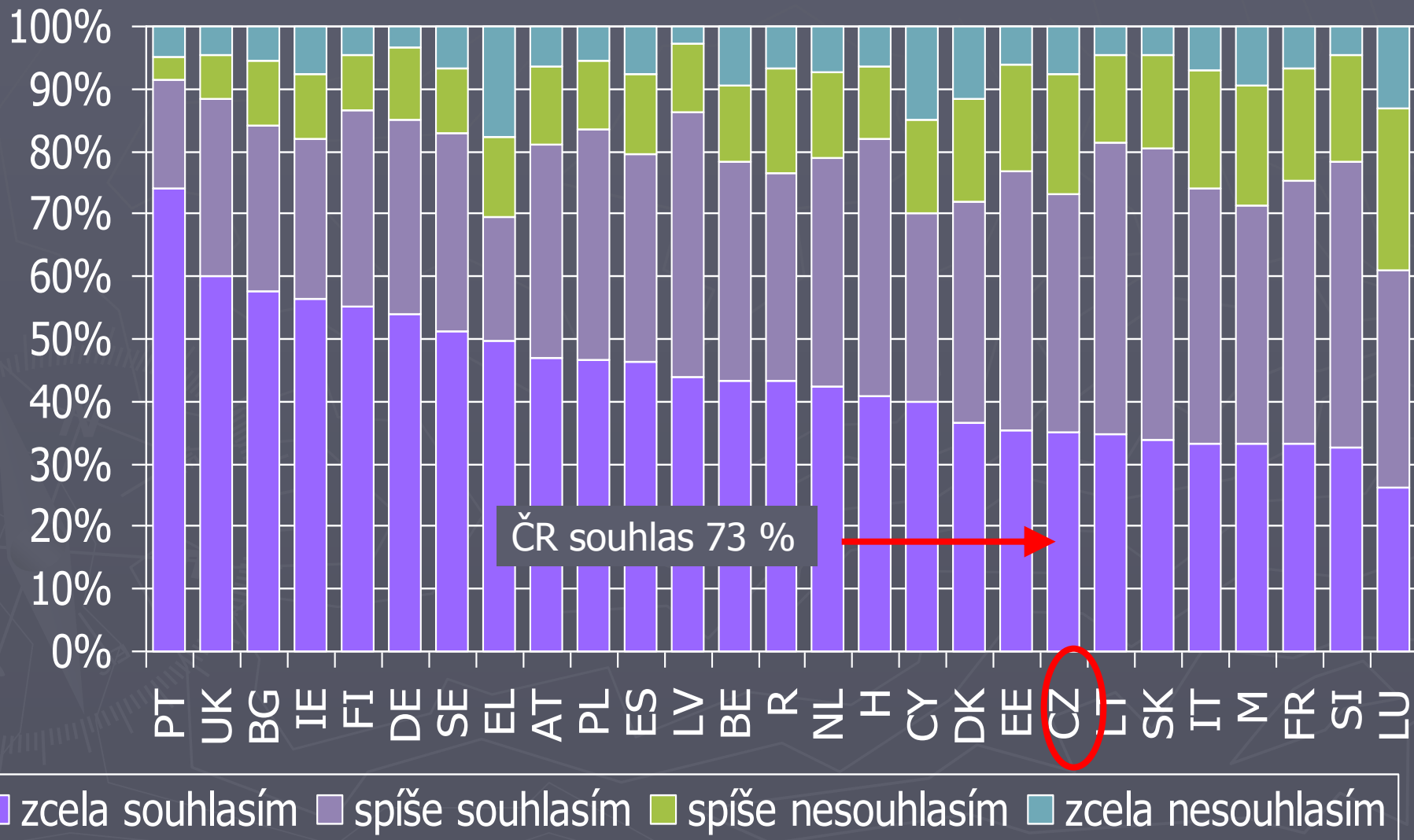
(Eurobarometr, Mezigenerační solidarita, 2009)

■ zcela souhlasím ■ spíše souhlasím ■ spíše nesouhlasím ■ zcela nesouhlasím

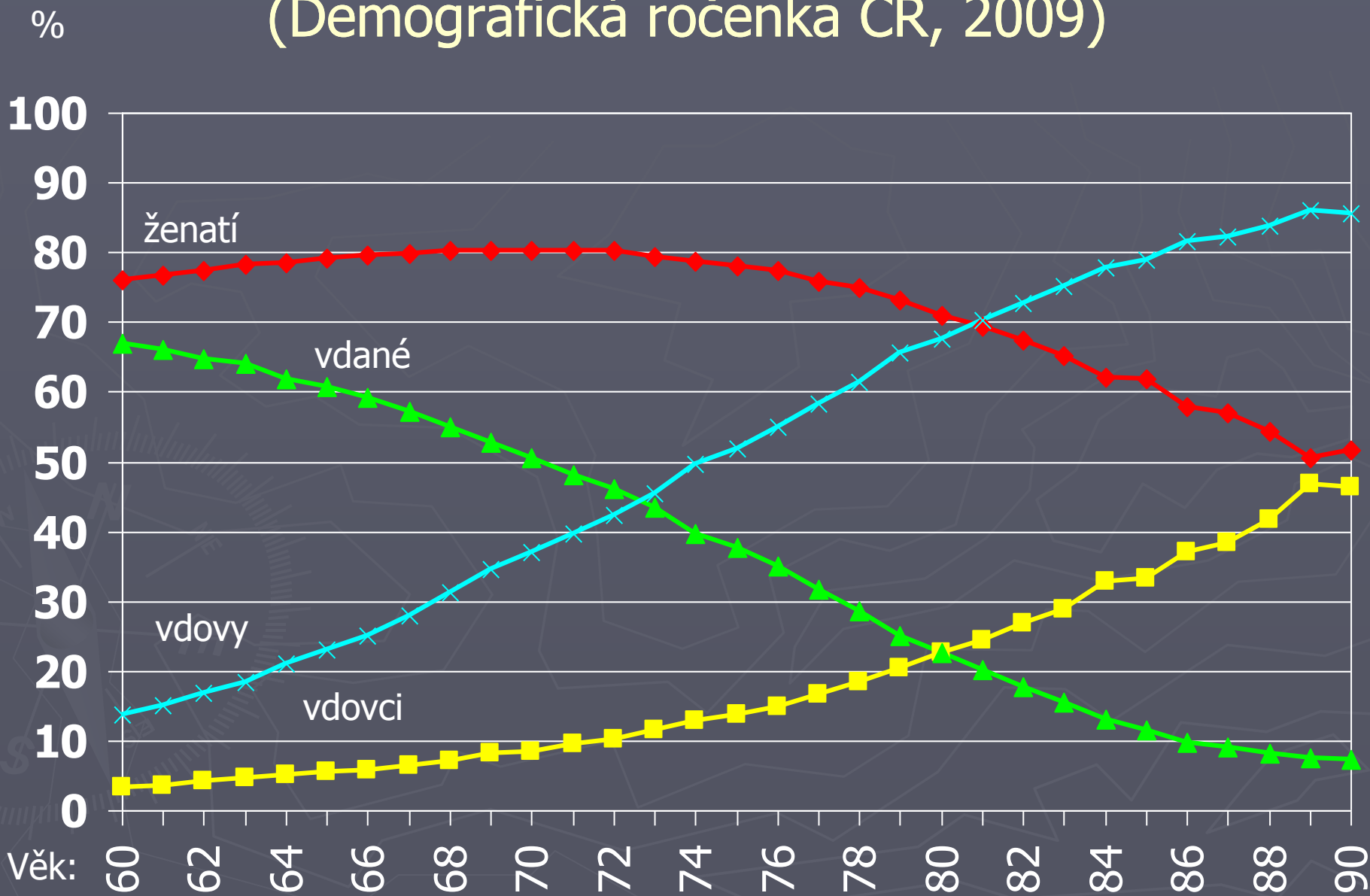
Přínos starších lidí pomáhajících rodině je nedoceněný

(Eurobarometr, Mezigenerační solidarita, 2009)

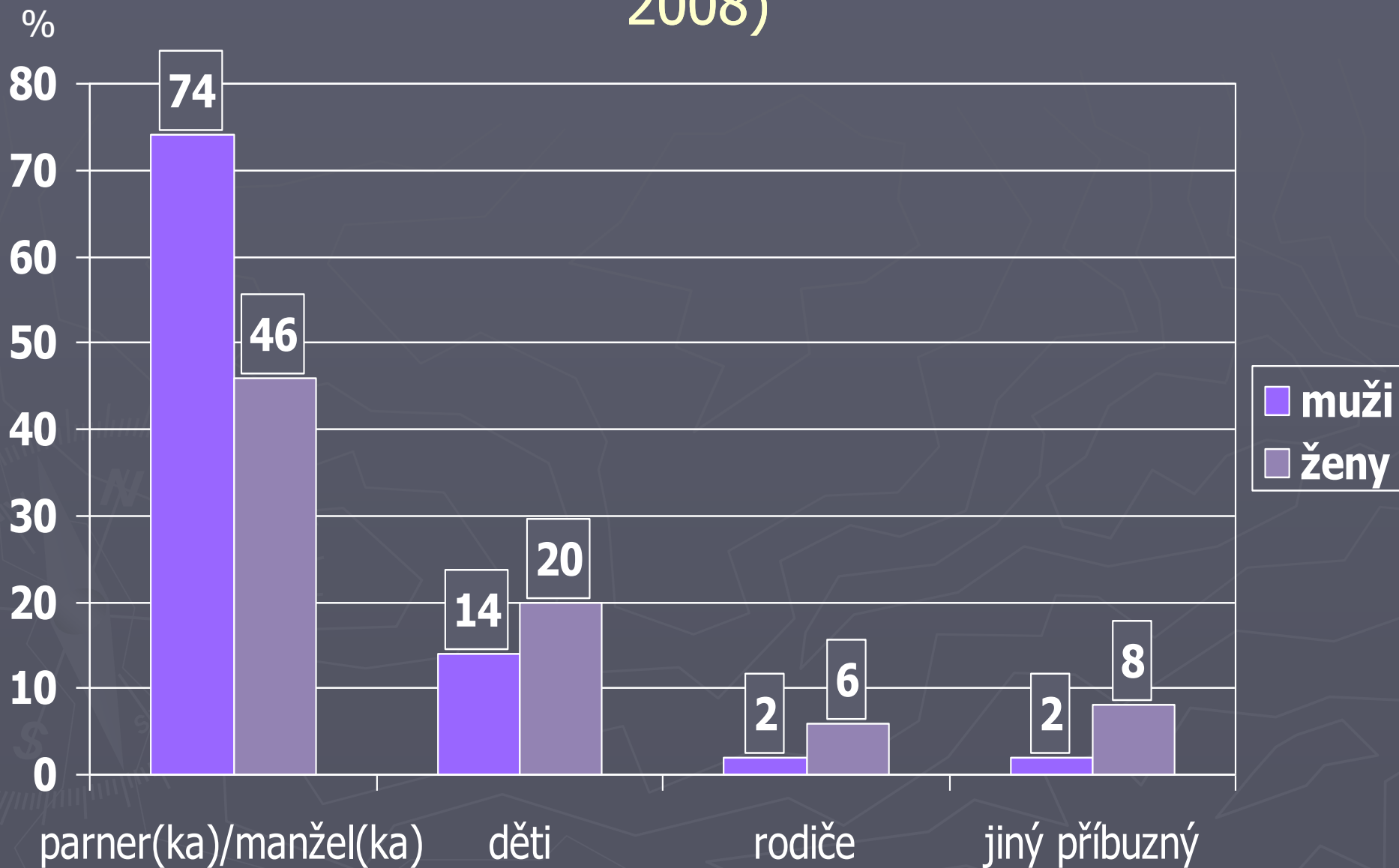

Rodinný stav seniorů

(Demografická ročenka ČR, 2009)

S kým žijí senioři v domácnosti? (EVS 2008)

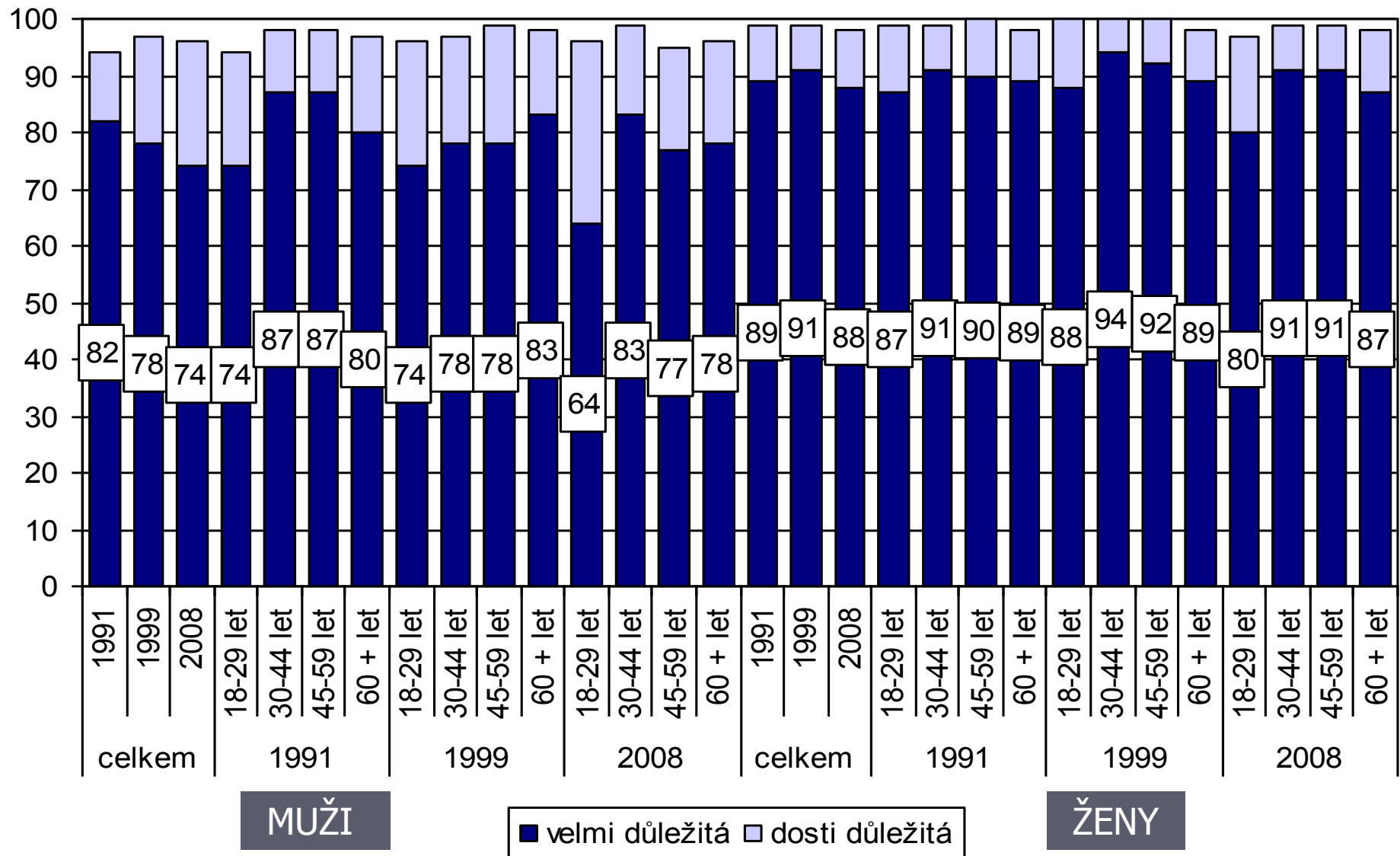

Metodologie a data

- ▶ Věková a kohortní analýza
- ▶ Senioři = 60+

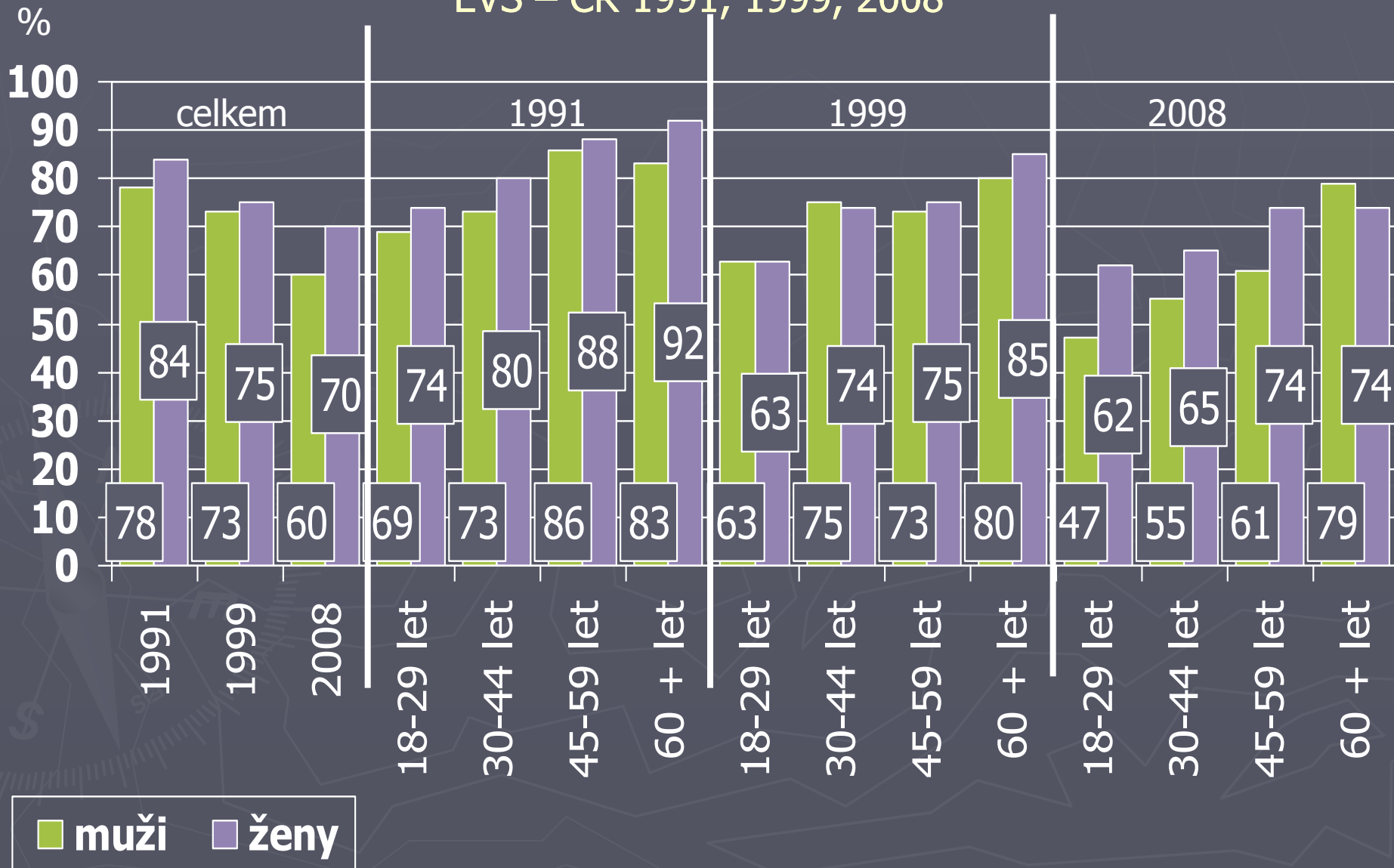
- ▶ Evropský výzkum hodnot (European Values Study, EVS)
 - Pro ČR 1991 (n = 2109), 1999 (n = 1908), 2008 (n = 1821)
 - Evropa 2008
 - Reprezentativní pro dospěléou populaci (18+)

Hodnota rodiny (v %)

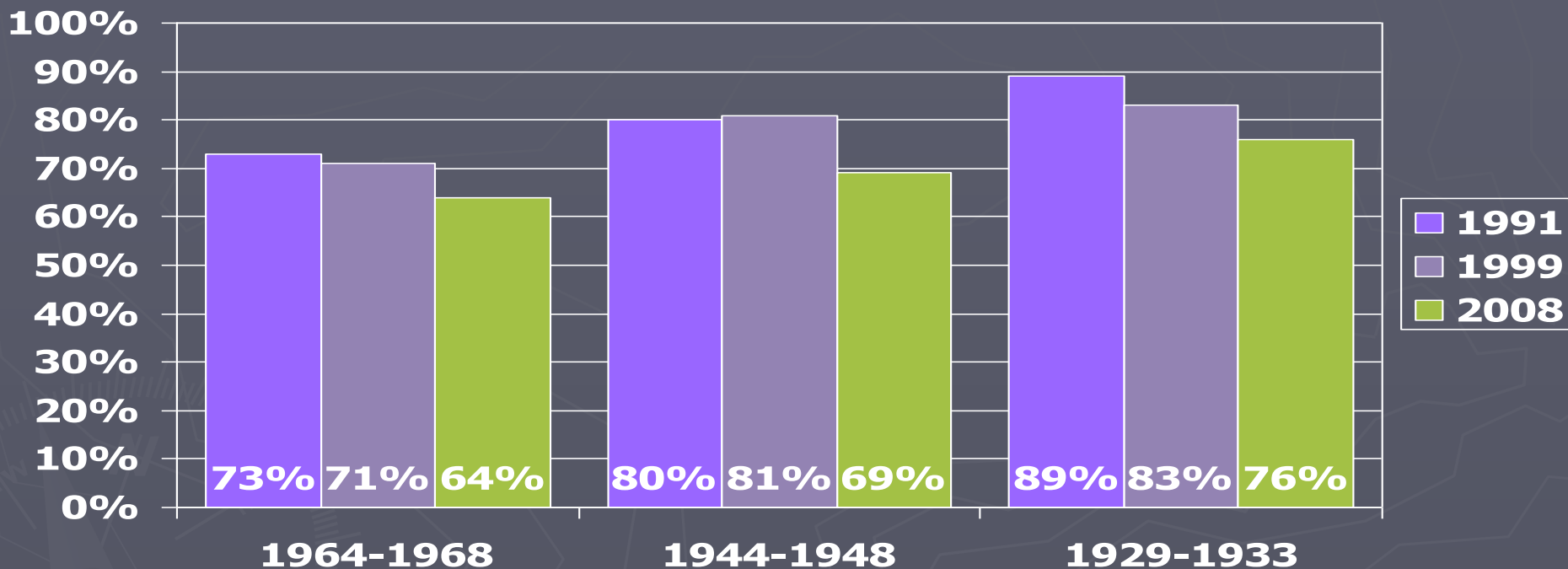
Člověk není povinen ctít a milovat své rodiče, kteří si to nezaslouží svých chováním a postoji.

EVS – ČR 1991, 1999, 2008

Člověk není povinen ctít a milovat své rodiče, kteří si to nezaslouží svých chováním a postoji.

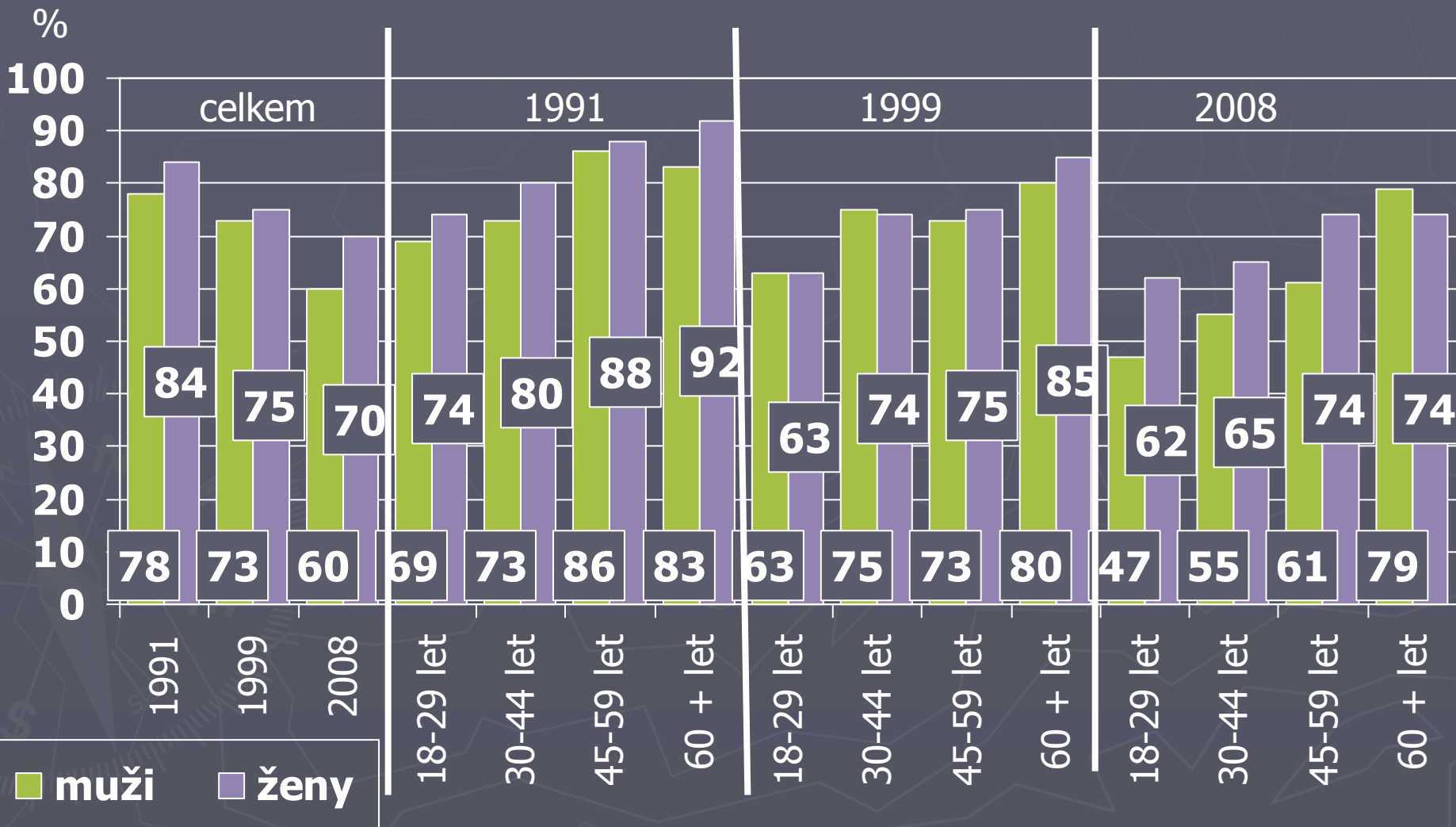
EVS – ČR 1991, 1999, 2008

	1991	1999	2008	rok narození
střední generace	23-27	31-35	40-44	1964-1968
mladší senioři	43-46	51-54	60-64	1944-1948
starší senioři	58-62	66-70	75-79	1929-1933

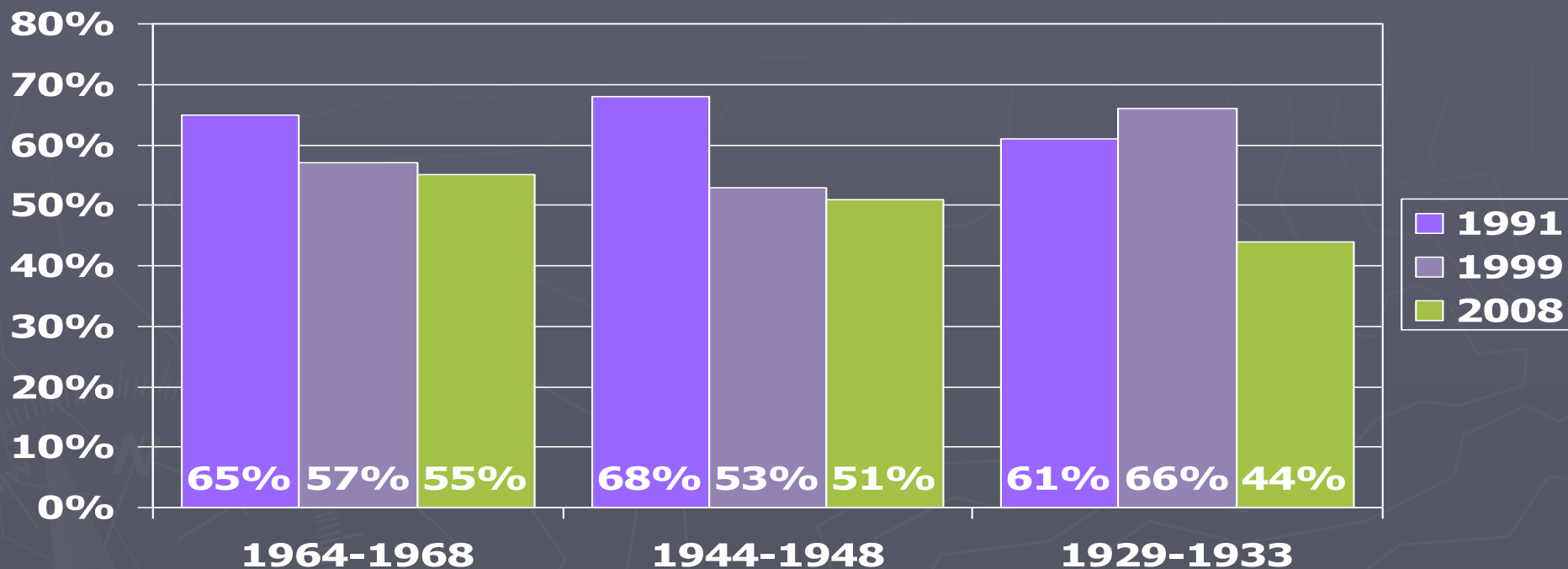
Povinností rodičů je udělat to nejlepší pro své děti i na úkor svého vlastního prospěchu.

EVS – ČR 1991, 1999, 2008

Povinností rodičů je udělat to nejlepší pro své děti i na úkor svého vlastního prospěchu.

EVS – ČR 1991, 1999, 2008

	1991	1999	2008	rok narození
střední generace	23-27	31-35	40-44	1964-1968
mladší senioři	43-46	51-54	60-64	1944-1948
starší senioři	58-62	66-70	75-79	1929-1933

Shrnutí a diskuze

- ▶ Rodina si zachovává velký význam v životě jedince
- ▶ pokles normativní solidarity v české společnosti
 - hodnotové rozrůznění dle věku a genderu
- ▶ Proměna mezigeneračních vztahů od 1989 (menší závislost mladých na rodině původu)

Děkuji za pozornost...

